

Fler nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i skollagen och lag om ändring i lagen om införande av skollagen. Därmed tillstyrker utskottet propositionen.

Det lagändringar som utskottet tillstyrker innebär att det ska upprättas en individuell studieplan för nyanlända elever som tas emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan eller specialskolan och vars kunskaper har bedömts. En sådan plan ska upprättas senast två månader efter mottagandet. Dessa elever ska även kunna ges undervisning enligt en anpassad timplan. I en sådan prioriteras vissa ämnen och därmed utökas undervisningstiden i dessa ämnen. Eleverna ska också få studiehjälp på sitt modersmål om det inte är uppenbart obehövligt. Det sistnämnda gäller även nyanlända som tas emot inom skolväsendet på högstadiet i grundsärskolan. Dessa lagändringar föreslås träda i kraft den 1 augusti 2018.

Lagändringarna innebär vidare att det undantag i skollagen som ger fritidspedagoger eller motsvarande möjlighet att undervisa i fritidshemmet utan legitimation och behörighet ska tas bort. En följdändring ska göras i lagen om införande av skollagen. Vidare tillstyrker utskottet lagändringar som innebär att den som leder och samordnar det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska benämnas rektor i stället för förskolechef. I de fall det blir otydligt vilken skolform en rektor ansvarar för ska benämningen kompletteras med skolform. Ett krav införs på att rektorer för förskoleenheter ska genomgå en obligatorisk befattningsutbildning. Dessa lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns två reservationer (SD, C, L, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:194 Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas.
Fem yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	7
Inledning	7
Lagförslaget i fråga om förskolechef och befattningsutbildning	7
Lagförslagen i övrigt – legitimation för fritidspedagoger och insatser för nyanlända elever	13
Undervisning för nyanlända elever	25
Reservationer	28
1. Lagförslaget i fråga om förskolechef och befattningsutbildning, punkt 1 (SD, C, L, KD)	28
2. Undervisning för nyanlända elever, punkt 3 (SD)	28
Särskilda yttranden	30
1. Lagförslaget i fråga om förskolechef och befattningsutbildning, punkt 1 (C, L, KD)	30
2. Lagförslaget i fråga om förskolechef och befattningsutbildning, punkt 1 (SD)	30
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	32
Propositionen	32
Följdmotionerna	32
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	33

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lagförslaget i fråga om förskolechef och befattningsutbildning

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser 2 kap. 9–12 §§, 4 kap. 4 §, 6 kap. 10 §, 8 kap. 9 § och rubriken närmast före 2 kap. 9 § respektive 2 kap. 11 §.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:194 punkt 1 i denna del och avslår motionerna

2017/18:4039 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) yrkande 4 och

2017/18:4077 av Christer Nylander och Annika Eclund (L, KD).

Reservation 1 (SD, C, L, KD)

2. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800),

2. lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800)

utom i de delar som omfattas av utskottets förslag ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:194 punkterna 1 i denna del och 2.

3. Undervisning för nyanlända elever

Riksdagen avslår motion

2017/18:4039 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) yrkandena 1–3.

Reservation 2 (SD)

Stockholm den 12 juni 2018

På utbildningsutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Elisabet Knutsson (MP), Maria Stockhaus (M), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD) och Roza Güclü Hedin (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens proposition 2017/18:194 Fler nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas samt två följdmotioner. De behandlade förslagen finns i bilaga 1 och regeringens lagförslag i bilaga 2.

Regeringen beslutade den 7 juli 2016 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att bl.a. föreslå hur utbildningen för nyanlända elever som kommer till Sverige under grundskolans senare årskurser kan anpassas för att öka deras möjligheter att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program (dir. 2016:67). Utredningen lämnade den 7 juni 2017 betänkandet Fler nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasiet (SOU 2017:54). Utredningens betänkande har remissbehandlats. I propositionen behandlas förslag i utredningsbetänkandets avsnitt 5.4.3, 5.5.4 och 7.6.1.

Regeringen beslutade den 15 september 2016 att uppdra åt en särskild utredare att lämna förslag som syftar till att ge bättre förutsättningar för lärare, rektorer och förskolechefer att utföra sina uppdrag och bl.a. se över behörighets- och legitimationsreglerna (dir. 2016:76). Utredningen lämnade den 8 juni 2017 delbetänkandet Utbildning, undervisning och ledning – reformvård till stöd för en bättre skola (SOU 2017:51). Utredningens betänkande har remissbehandlats. I propositionen behandlas förslag i utredningsbetänkandets avsnitt 7.3, 12.1.4 och 12.2.7.

Vissa myndigheter och organisationer har beretts tillfälle att yttra sig över ett utkast till lagrådsremiss. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran.

I propositionen behandlas även ett tillkännagivande från riksdagen (bet. 2013/14:UbU6 punkten 2, rskr. 2013/14:27) om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en plan för hur fler yrkesgrupper kan innefattas i legitimationsreformen (se detta betänkande s. 15).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som innebär följande.

För nyanlända elever som tas emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan eller specialskolan och vars kunskaper har bedömts, ska en individuell studieplan upprättas. Detta ska göras senast två månader efter mottagandet. Dessa elever ska även kunna ges undervisning enligt en anpassad timplan. I en sådan prioriteras vissa ämnen och därmed utökas undervisningstiden i dessa ämnen. Eleverna ska också få studiehandledning på sitt modersmål om det inte är uppenbart obehövligt. Det sistnämnda gäller

även nyanlända som tas emot inom skolväsendet på högstadiet i grundskolan.

Dessa lagändringar föreslås träda i kraft den 1 augusti 2018.

Det undantag i skollagen som ger fritidspedagoger eller motsvarande möjlighet att undervisa i fritidshemmet utan legitimation och behörighet ska tas bort. En följdändring ska göras i lagen (2010:801) om införande av skollagen.

Den som leder och samordnar det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska benämnas rektor i stället för förskolechef. I de fall det blir otydligt vilken skolform en rektor ansvarar för ska benämningen kompletteras med skolform. Ett krav införs på att rektorer för förskoleenheter ska genomgå en obligatorisk befattningsutbildning. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter tillträdet av anställningen och vara genomförd inom fem år efter tillträdesdagen.

Dessa lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att i det första avsnittet behandla motionsyrkanden som yrkar på att riksdagen ska avslå vissa delar av regeringens proposition. Därefter behandlas regeringens övriga lagförslag och sist behandlas de motionsyrkanden som samtliga innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till lagförslaget.

Lagförslaget i fråga om förskolechef och befattningsutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser förskolechef och befattningsutbildning. Lagförslaget innebär att titeln förskolechef ska ändras till rektor samt att dessa rektorer ska genomgå en obligatorisk befattningsutbildning.

Jämför reservation 1 (SD, C, L, KD) och särskilt yttrande 1 (C, L, KD) och 2 (SD).

Propositionen

Förskolechefer ska benämnas rektorer

Bakgrund

Skolinspektionen har i granskningar (Förskolans kvalitet och måluppfyllelse 2015–2017) visat att kvaliteten varierar i förskolan och att förskolor lyckas olika bra med att uppfylla förskolans pedagogiska uppdrag och att möta barnens behov av närvaro, tröst och uppmärksamhet. Det finns också stora skillnader i hur de granskade förskolorna tar sig an arbetet med den pedagogiska kvaliteten. Detta innebär att det finns risker att barnen inte erbjuds likvärdiga förutsättningar och möjligheter till omsorg, utveckling och lärande i svensk förskola. Verksamheten är inte tillräckligt aktivt målstyrd.

Skolinspektionen har även granskat förskolechefer och deras ledningsuppdrag (Förskolechefens ledning – Om att ta ansvar för den pedagogiska verksamheten, 2016). Resultaten visar att vissa förskolechefer tydligt leder och utvecklar den pedagogiska verksamheten mot de nationella målen, medan andra inte gör det. Enligt myndigheten finns det ett starkt positivt samband mellan hur väl förskolechefens ledning fungerar och hur

förskolechefen systematiskt och kontinuerligt planerar, följer upp och utvärderar den pedagogiska verksamheten tillsammans med personalen.

Gällande rätt

Som rektor eller förskolechef får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt (2 kap. 11 § skollagen). Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Motsvarande arbete vid en förskoleenhet ska ledas och samordnas av en förskolechef. Både rektorn och förskolechefen ska särskilt verka för att utbildningen vid skol- respektive förskoleenheten utvecklas (2 kap. 9 § första stycket skollagen). Båda ska också besluta om sin enhets inre organisation och ansvara för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Båda har också rätt att uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid skol- respektive förskoleenheten, som har tillräcklig kompetens och erfarenhet, att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i vissa frågor (2 kap. 10 § skollagen).

Rektorn och förskolechefen ansvarar för det systematiska arbetet med planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som ska genomföras på skol- respektive förskoleenhetsnivå (4 kap. 4 § skollagen). Båda har ansvar när det gäller att anmäla till huvudmannen att en elev eller ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten (6 kap. 10 § första stycket skollagen).

Rektorn har ansvar för att fatta beslut om ett åtgärdsprogram inom ramen för särskilt stöd, ansvara för betygssättning och för vissa beslut avseende disciplinära åtgärder (3 kap. 9 och 14 §§ och 5 kap. 6 § skollagen). Förskolechefen ska se till att ett barn som är i behov av särskilt stöd ska ges sådant (8 kap. 9 § andra stycket skollagen).

Enligt läroplanerna för de olika obligatoriska skolformerna har rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen (se under punkt 2.8 Rektorns ansvar). Enligt läroplanerna för de frivilliga skolformerna ansvarar rektorn för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen (se under punkt 2.6). Enligt läroplanen för förskolan har förskolechefen som pedagogisk ledare och chef för förskollärare, barnskötare och övrig personal i förskolan det övergripande ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med målen i läroplanen och uppdraget i dess helhet (se under punkt 2.7).

Regeringens förslag

Den som leder och samordnar det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska benämnas rektor. I de fall det blir otydligt vilken skolform rektor ansvarar för ska benämningen kompletteras med skolform.

Skälen för regeringens förslag

Förskolan är en läroplansstyrd skolform och har samma övergripande mål och bestämmelser som de andra skolformerna. Förskolechef och rektor har ett

likvärdigt ansvar för sina respektive verksamheter. Skollagens reglering av förskolechefers och rektors ansvarsområden liksom läroplanernas reglering skiljer sig endast åt i några få avseenden. I motsats till vissa remissinstanser anser inte regeringen att skillnaderna är så stora att det finns tillräckliga skäl att skilja på titlarna för skolledare i förskola och övriga skolformer.

Samma behörighetskrav gäller för anställning av förskolechef och rektorer och det finns inga krav på legitimation. För att få undervisa i olika skolformer finns däremot skillnader i behörighetskraven. Detta motiverar dock inte enligt regeringen att olika benämningar ska användas för de personer som har ledningsansvaret för de olika skolformerna.

Regeringen anser att ett starkt pedagogiskt ledarskap är lika viktigt i förskolan som i skolan. Det är därför viktigt att stärka attraktiviteten för de yrken som är grundläggande för en god kvalitet i skolväsendet. Att benämna förskolechef rektor skulle öka yrkets attraktivitet och stärka förskolans utveckling. Regeringen anser vidare att en gemensam titel för ledare i alla skolformer skapar en tydlig ledningsstruktur i skolväsendet. En gemensam titel från förskola till högskola betonar vikten av varje del i utbildningssystemet. En gemensam titel bidrar också till att lyfta fram förskolans viktiga betydelse för små barns lärande och utveckling. Benämningen av skolledare inom skolväsendet bör därför vara densamma. I de fall det blir otydligt vilken skolform rektor ansvarar för ska benämningen kompletteras med skolform, anger regeringen.

Rektorer för förskoleenheter ska omfattas av en obligatorisk befattningsutbildning

Gällande rätt

En huvudman är skyldig att se till att varje rektor går en särskild befattningsutbildning eller en utbildning som kan jämföras med en sådan utbildning. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att rektorn har tillträtt sin anställning och vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen. Skyldigheten för huvudmannen gäller inte för rektorer som tidigare har gått befattningsutbildningen, en äldre statlig rektorsutbildning eller genom annan utbildning eller yrkeserfarenhet har förvärvat kunskaper som av en högskola som anordnar befattningsutbildning har jämförats med befattningsutbildning. Skyldigheten gäller inte heller i fråga om rektorer som den 15 mars 2010 var verksamma som rektorer (2 kap. 12 § skollagen).

Den obligatoriska befattningsutbildningen för rektorer regleras i förordning (2011:183) om befattningsutbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem samt fortbildning för rektorer och förskolechefer. Utbildningen ska motsvara 30 högskolepoäng och bestå av kurserna skoljuridik och myndighetsutövning, mål- och resultatstyrning och skolledarskap (2 kap. 3 § i nämnda förordning).

Syftet med befattningsutbildningen är att ge rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion kunskaper om de krav som anges i

föreskrifter som gäller inom skolan, förskolan och fritidshemmet samt att utveckla deras roll som ledare så att verksamhetens kvalitet kan säkerställas. Målet med utbildningen är att deltagarna får sådana kunskaper att de kan ansvara för att elever och barn får en likvärdig och rättssäker utbildning, skapa förutsättningar för måluppfyllelse på såväl individ- som verksamhetsnivå och ansvara för att verksamheten som helhet utvecklas (2 kap. 2 § i nämnda förordning).

I 3 kap. och 3 a kap. i den nämnda förordningen finns även bestämmelser om fortbildning för rektorer respektive förskolechefer. Syftet med fortbildningen, som ska motsvara 7,5 högskolepoäng, är att rektorer respektive förskolechefer ska utveckla sitt pedagogiska ledarskap.

Regeringens förslag

Rektorer för förskoleenheter ska omfattas av ett krav på att gå en obligatorisk befattningsutbildning. De ska påbörja denna snarast möjligt efter det att de har tillträtt sin anställning och ska ha genomfört den inom fem år efter tillträdesdagen.

Skyldigheten att genomföra utbildningen gäller dock inte sådana rektorer för förskoleenheter som tidigare har gått befattningsutbildningen, en äldre statlig rektorsutbildning, eller genom annan utbildning eller yrkeserfarenhet har förvärvat kunskaper som en högskola som anordnar befattningsutbildning har jämställt med sådan utbildning. Skyldigheten gäller inte heller rektorer som den 1 juli 2019 är verksamma som rektorer för förskoleenheter.

Rektorer för förskoleenheter bör genomgå motsvarande befattningsutbildning som övriga rektorer. Befattningsutbildningen bör regleras i förordningen om befattningsutbildning (2011:183) och omfatta 30 högskolepoäng.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Målet är en förskoleutbildning av hög och likvärdig kvalitet. Alla barn ska ges förutsättningar att utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt. För att utveckla och säkerställa hög kvalitet i förskolan är ett tydligt och tillgängligt ledarskap en viktig faktor. Regeringen anser att en obligatorisk befattningsutbildning för rektorer i förskolan är en förutsättning för ett sådant ledarskap. Vidare påpekas att en kompetent ledning är lika viktig för barn i små förskoleenheter som i stora.

Fram till 2017 har endast 20 procent av förskolecheferna gått rektorsutbildningen. En stor andel förskolechefer har därmed inte fått möjlighet till utbildning i områden som skoljuridik, myndighetsutövning, mål- och resultatstyrning och skolledarskap. Regeringen anser att dessa områden är lika angelägna för rektorer för förskoleenheter som för rektorer för andra skolformer. Regeringen vill med den obligatoriska befattningsutbildningen säkerställa att rektorer för förskoleenheter garanteras utbildning av god kvalitet och därmed bidrar till ökad likvärdighet i skolsystemet.

Förskolan har stegvis blivit en alltmer integrerad del i skolväsendet. Regeringen anser att rektorer för förskoleenheter bör omfattas av en befattningsutbildning och att den bör vara av samma omfattning som för övriga rektorer. Lika befattningsutbildning tillsammans med lika benämning ger dessutom huvudmännen större flexibilitet i att nyttja skolledare på bästa sätt i sina förskole- och skolorganisationer. Regeringen vill även framhålla vikten av att värna kvalitet och likvärdighet i hela skolsystemet. Förskolors kvalitet varierar, och rektorer för förskoleenheter behöver därför garanteras en befattningsutbildning. Även sådana rektorer behöver kunskaper så att de kan ansvara för att alla barn får en likvärdig och rättssäker utbildning och skapa förutsättningar för måluppfyllelse på verksamhetsnivå.

Regeringen har förståelse för att huvudmän kan behöva mer tid för att planera genomförandet av befattningsutbildningen för rektorer i förskolan, speciellt för mindre förskoleenheter där rektorn också delvis arbetar i barngrupp. Rektorer kan även behöva längre tid för att kunna planera sitt deltagande i utbildningen. Regeringen föreslår därför att den obligatoriska befattningsutbildningen för rektorer för förskoleenheter ska vara genomförd inom fem år efter tillträdesdagen, i stället för inom fyra år som gäller för övriga rektorer.

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:4077 av Christer Nylander och Annika Eclund (L, KD) begärs att riksdagen avslår regeringens förslag att den som leder det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska benämnas rektor och att han eller hon ska omfattas av krav på en obligatorisk befattningsutbildning som motsvarar dagens befattningsutbildning för rektorer. Enligt motionärerna är begreppet förskolechef väl inarbetat och tydliggör uppdragets särart. Motionärerna påpekar att förskolans och skolans verksamheter regleras på olika sätt i skollagen och styrs av två helt olika läroplaner. I en rektors ansvar ingår också myndighetsutövning. Motionärerna anger att många förskolor utgörs av mindre enheter, t.ex. föräldrakooperativ, och att dessa inte lämpar sig för att ledas av en rektor. Vidare menar motionärerna att kraven på befattningsutbildning även i fortsättningen ska vara olika för förskolechef och rektor.

I motion 2017/18:4039 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) yrkande 4 begärs att riksdagen avslår regeringens förslag att förskolechefer ska få titeln rektor. Motionärerna menar att förslaget bl.a. får lönemässiga konsekvenser och att det därför medför stora ekonomiska konsekvenser för kommunerna. Vidare hävdar motionärerna att regeringen överdriver likheterna i rektors och förskolechefers arbete och att förskolechefer inte behöver samma eller lika lång befattningsutbildning som rektorer inom grund- och gymnasieskolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla den viktiga roll förskolan har för barns utveckling och dess bidrag till att skapa likvärdiga förutsättningar inför skolstarten. Förskolans verksamhet ska hålla en hög kvalitet. Förskolans pedagogik ska vara tillgänglig för alla barn och ta hänsyn till barns olika behov. Det finns många faktorer som påverkar kvaliteten i förskolan, t.ex. det pedagogiska ledarskapet, personalens utbildning och möjligheter till kompetensutveckling, personaltäteten och barngruppernas storlek. Utskottet kan konstatera att regeringen har gjort ett antal satsningar på förskolan, t.ex. för att mer personal ska anställas och storleken på barngrupperna ska minska. Skolinspektionen har också haft ett flerårigt regeringsuppdrag att granska förskolans kvalitet och måluppfyllelse. Resultaten från dessa granskningar visar att det finns ett antal utvecklingsområden för förskolan och dess ledning.

Utskottet har tidigare framhållit vikten av fortsatta insatser för det pedagogiska ledarskapet samt utbildning av förskolechefer som viktiga för att ytterligare öka förskolans kvalitet (bet. 2017/18:UbU13, s.11). Utskottet ser därför med tillfredsställelse på att regeringen nu föreslår sådana åtgärder.

Förskolan är sedan 2010 en egen skolform i skolväsendet. I de flesta avseenden ser också det uppdrag och ansvar förskolechef och rektor har enligt skollag och läroplan likadant ut. Utskottet ser positivt på förslaget att ändra benämningen på förskolechef till rektor. Förutom att tydligheten i ledningsstrukturen i skolväsendet ökar genom en gemensam titel uppmärksammas också därigenom förskolans viktiga roll för små barns lärande och utveckling. Enligt utskottets mening är det lika viktigt med ett starkt pedagogiskt ledarskap i förskolan som i skolan.

Utskottet är positivt till förslaget att även rektorer för förskoleenheter ska omfattas av ett krav på att gå en obligatorisk befattningsutbildning. Även om förskolechefer i dag kan genomgå samma utbildning som rektorer är det en låg andel som faktiskt gör det. Om förskolechefer inte har relevant utbildning för att leda och samordna det pedagogiska arbetet kan detta medföra negativa konsekvenser för verksamheten. Skolinspektionens granskningar visar också att förskolechefer behöver ökad kunskap för att ges bättre möjligheter att ta det övergripande ansvaret. Enligt utskottet innebär därmed en obligatorisk utbildning för rektorer för förskoleenheter ökade förutsättningar för rektorerna att kunna ansvara för att alla barn får en likvärdig och rättssäker utbildning. Därigenom bidrar denna åtgärd till att ytterligare öka måluppfyllelsen och kvaliteten i förskolan.

Utskottet anser också, i likhet med regeringen, att både mindre och större förskoleenheter bör omfattas av samma regelverk och krav. Genom regeringens förslag att den obligatoriska befattningsutbildningen för rektorer för förskoleenheter ska vara genomförd inom fem år efter tillträdesdagen får berörda huvudmän också en väl anpassad tid för planering och genomförande, enligt utskottets mening.

Utifrån det som anförs ovan tillstyrker utskottet regeringens förslag om ändrad benämning av förskolechef samt obligatorisk befattningsutbildning

och avstyrker motionerna 2017/18:4039 (SD) yrkande 4 och 2017/18:4077 (L, KD).

Lagförslagen i övrigt – legitimation för fritidspedagoger och insatser för nyanlända elever

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser lärare i fritidshem och åtgärder för nyanlända elever. Riksdagen antar även regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800). Lagförslagen innebär att det undantag som ger fritidspedagoger eller motsvarande rätt att undervisa utan legitimation och behörighet tas bort. Vidare ska det upprättas en individuell studieplan för nyanlända elever. Dessa elever ska också kunna ges undervisning enligt en anpassad timplan samt få studiehjälpen på modersmålet.

Propositionen

Fritidspedagoger eller motsvarande ska inte undantas från kravet på legitimation och behörighet

Gällande rätt

Fritidshemmet

Fritidshemmet är inte en egen skolform men ingår i skolväsendet och kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och vissa särskilda utbildningsformer (1 kap. 1 § tredje stycket skollagen). Fritidshemmet är en pedagogisk verksamhet som ska erbjudas t.o.m. vårterminen det år då eleven fyller 13 år om föräldrarna arbetar, studerar eller om eleven har ett eget behov. Utbildningen ska stimulera elevens utveckling och lärande samt erbjuda en meningsfull fritid och rekreation. Fritidshemmet ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov (14 kap. 2, 5 och 7 §§ skollagen).

Legitimation

Huvudregeln är att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisning i skolväsendet (2 kap. 13 § första stycket skollagen). Endast den som har legitimation får, enligt huvudregeln, anställas som lärare eller förskollärare utan tidsbegränsning (2 kap. 20 § första stycket skollagen).

Systemet med legitimation för lärare och förskollärare infördes 2011 och innebär i huvudsak att legitimation enbart ska kunna utfärdas till de lärare och

förskollärare som har en behörighetsgivande examen. Behörighet ges för skolform samt i årskurser och ämnen enligt bestämmelserna i förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare, den s.k. behörighetsförordningen.

Skolverket ska efter ansökan utfärda legitimation till en lärare eller förskollärare som har en behörighetsgivande examen. Skolverket ska vidare komplettera en lärares eller förskollärares legitimation med behörighet utöver den behörighet som följer av en behörighetsgivande examen, om denne med tillfredsställande resultat har gått ytterligare behörighetsgrundande utbildning eller om denne på annan grund ska anses ha sådan behörighet. Lärares eller förskollärares behörighet att bedriva undervisning i skolväsendet ska anges på legitimationen (2 kap. 16 § skollagen).

Undantag på kravet på legitimation

I vissa situationer är det tillåtet för en lärare att undervisa även om vederbörande saknar legitimation. En lärare som inte uppfyller kraven på legitimation och behörighet får ändå bedriva undervisning i fritidshemmet om denne har en svensk eller utländsk högskoleutbildning som är avsedd för arbete som fritidspedagog eller motsvarande (2 kap. 17 § första stycket 2 skollagen). En fritidspedagog som är undantagen från kravet på legitimation får anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning (2 kap. 20 § tredje stycket skollagen).

I undervisningen i fritidshemmet får det utöver lärare finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas utveckling och lärande främjas, t.ex. fritidsledare (2 kap. 14 § skollagen).

En legitimerad lärare eller förskollärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver. Detsamma gäller en lärare eller förskollärare som är undantagen från kravet på legitimation (2 kap. 15 § skollagen).

Regeringens förslag

Undantaget i skollagen för fritidspedagoger eller motsvarande att få bedriva undervisning i fritidshemmet utan legitimation eller behörighet ska tas bort. En följdändring görs i lagen om införande av skollagen.

Regeringens bedömning

En äldre examen på högskolenivå eller motsvarande avsedd för arbete enbart i fritidshemmet bör vara behörighetsgivande för undervisning i fritidshemmet och därmed kunna ligga till grund för legitimation.

Förslaget och bedömningen är förenliga med principerna för yrkesreglering i det s.k. yrkeskvalifikationsdirektivet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

I dag är fritidspedagoger eller motsvarande som undervisar i fritidshemmet undantagna från kravet på legitimation och behörighet. Enligt regeringen finns det dock inte tillräckliga skäl för att fritidspedagoger eller motsvarande som bedriver undervisning i fritidshemmet ska vara undantagna från kravet på

legitimation och behörighet. Regeringen anser att de ska omfattas fullt ut av legitimationsreformen. Det är av stor vikt för yrkets status och attraktivitet att det ställs krav på legitimation och behörighet för undervisning i fritidshemmet på samma sätt som för övrig undervisning i skolväsendet.

Även om de flesta fritidspedagoger redan i dag har möjlighet att bli legitimerade lärare eller förskollärare finns det en kategori fritidspedagoger som undervisar i fritidshemmet som inte kan få någon legitimation. Regeringen menar att det inte är rimligt att, som för närvarande, endast den som har en utbildning i fritidspedagogik som är kombinerad eller kompletterad med ytterligare skolformer eller undervisningsämnen kan få lärar- eller förskollärlärligitation. Regeringen avser därför att göra en ändring i behörighetsförordningen så att en äldre examen på högskolenivå eller motsvarande avsedd för arbete enbart i fritidshemmet blir behörighetsgivande för undervisning i fritidshemmet och kan ligga till grund för legitimation.

Förutom legitimerade lärare ska det kunna finnas annan personal med kompletterande kompetens som fyller en viktig funktion i fritidshemmet. Regeringen framhåller att förslaget inte innebär någon förändring när det gäller annan personal utan de får även fortsättningsvis finnas i undervisningen i fritidshemmet.

Riksdagen har i ett tillkännagivande anfört att regeringen bör återkomma till riksdagen med en plan för hur fler yrkesgrupper kan innefattas i legitimationsreformen. De grupper som avses kan i dag få en tillsvidareanställning utan att ha lärarlegitimation (bet. 2013/14:UbU6 punkten 2, rskr. 2013/14:27). Regeringen anger att riksdagens tillkännagivande får anses slutbehandlade i och med de föreslagna ändringarna, till den del de avser frågan om hur fritidspedagoger kan innefattas i legitimationsreformen.

Lärar- och förskolläraryrkena är reglerade yrken och omfattas av det s.k. yrkeskvalifikationsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU). Yrkeskvalifikationsdirektivet har genomförts i svensk rätt genom lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer och förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Regeringens förslag innebär en förändring av de yrkeskvalifikationer som krävs enligt skollagen dels genom att fler yrkeskvalifikationer än i dag kommer att leda till en lärarlegitimation, dels genom att den redan i dag reglerade uppgiften att undervisa i fritidshem kommer att omfattas av bestämmelserna om legitimation och behörighet i skollagen. Förslaget är varken direkt eller indirekt diskriminerande på grund av nationalitet eller bosättningsort. Regeringen bedömer således att de förändrade författningskraven är förenliga med principerna för yrkesreglering i yrkeskvalifikationsdirektivet.

Utbildningen behöver anpassas för elever som kommer till Sverige under grundskolans senare årskurser

Bakgrund

Fler nyanlända elever börjar sent i grundskolan jämfört med tidigare nyanlända elever och de har också en annan skolbakgrund jämfört med tidigare nyanlända elever. Elever som kommer till Sverige under grundskolans senare årskurser hinner inte bli behöriga till gymnasieskolans nationella program under sin tid i grundskolan. Ett antal åtgärder har införts under senare år för att ge elever extra tid i grundskolan. Regeringen anser dock att det behövs en mer ändamålsenlig reglering för att stödja huvudmännens arbete att ge alla elever en likvärdig utbildning av god kvalitet med syftet att eleverna ska få de bästa förutsättningarna att uppnå kunskapskraven. Regeringen påpekar att det redan när en elev börjar i den svenska grundskolan är möjligt att bedöma i vad mån eleven har möjlighet att inom avsedd tid bli behörig till gymnasieskolans nationella program. Därför behövs det tidigt göras en långsiktig planering för dessa elevers skolgång för att ge dem en utbildning av likvärdig och hög kvalitet och öka deras möjligheter att få behörighet till ett nationellt gymnasieprogram. Undervisningen behöver kunna anpassas, både för de elever som har en bristfällig skolunderbyggnad och för de elever som inte har tillräckliga språkkunskaper, enligt regeringen.

Gällande rätt

Bestämmelser om stöd och särskilt stöd för alla barn och elever

I skollagen (2010:800) anges att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål (3 kap. 3 § skollagen).

Om det inom ramen för undervisningen, genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på något annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 a § skollagen).

Om det inom ramen för undervisningen, genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på något annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska det anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Om en utredning visar att en elev behöver särskilt stöd, ska denne ges sådant stöd och ett åtgärdsprogram ska utarbetas. Om det finns särskilda skäl får ett beslut för en elev innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i annan

undervisningsgrupp än den som eleven normalt hör till, s.k. särskild undervisningsgrupp (3 kap. 6–11 §§ skollagen).

Om en elev får särskilt stöd och det särskilda stödet inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar får beslut fattas om avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen, s.k. anpassad studiegång. Den anpassade studiegången ska utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program (3 kap. 12 § skollagen i dess lydelse fr.o.m. den 1 juli 2018).

Studiehandledning

Enligt läroplanen för grundskolan ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov (se under punkt 1, rubriken En likvärdig utbildning, förordningen [SKOLFS 2010:37] om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet). Även i läroplanen för gymnasieskolan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå (se under punkt 1, rubriken En likvärdig utbildning, förordningen [SKOLFS 2011:144] om läroplan för gymnasieskolan).

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl (5 kap. 4 § skolförordningen och 9 kap. 9 § gymnasieförordningen [2010:2039]). Studiehandledning på modersmålet kan ges som extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller som särskilt stöd (3 kap. 5 a och 6–12 §§ skollagen).

Fjärrundervisning får under vissa förutsättningar anordnas för elever i modersmål och studiehandledning på modersmålet. Det gäller t.ex. om det inte finns någon lärare som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § skollagen om legitimation och behörighet eller, för studiehandledning på modersmålet, om det inte finns annan lämplig person att tillgå inom en huvudmans skolenhet (5 a kap. skolförordningen).

Bestämmelser om särskilt stöd ska inte tillämpas om en elevs stödbehov bedöms kunna tillgodoses genom en åtgärd till stöd för nyanlända och andra elever vars kunskaper har bedömts enligt 3 kap. 12 c § skollagen (3 kap. 8 § fjärde stycket skollagen).

I proposition 2017/18:183 En gymnasieutbildning för alla (s. 37) föreslog regeringen att stöd i form av extra anpassningar och särskilt stöd ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. Detta föreslogs gälla för alla skolformer som omfattas av bestämmelserna om stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd.

Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2017/18:UbU23, rskr. 2017/18:309).

Särskilda bestämmelser för nyanlända elever

Särskilda bestämmelser i skollagen har införts om mottagande och viss anpassning av undervisningen för nyanlända elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan.

En bedömning av en nyanländ elevs kunskaper ska göras om det inte är uppenbart onödigt (3 kap. 12 c första stycket skollagen). Bedömningen ska göras skyndsamt. För de nyanlända eleverna ska bedömningen slutföras i sådan tid att det kan fattas ett beslut om vilken årskurs och undervisningsgrupp eleven ska placeras i inom två månader från det att eleven för första gången har tagits emot i grundskolan eller motsvarande. Eleven ska placeras i en årskurs som är lämplig med hänsyn till elevens ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt (skollagen 3 kap. 12 d och 12 e §§).

Rektor får besluta att en nyanländ elev vars kunskaper har bedömts och som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen delvis får undervisas i förberedelseklass. En elevs undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart eleven bedöms ha tillräckliga kunskaper för att kunna delta i den ordinarie undervisningen i det aktuella ämnet. En elev får inte ges undervisning i förberedelseklass längre än två år (3 kap. 12 f § skollagen).

Den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. För en nyanländ elev ska den totala undervisningstiden motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den aktuella årskursen under den kvarvarande skoltiden (10 kap. 5 § skollagen).

Om det bedöms öka förutsättningarna för en nyanländ elev att så snart som möjligt kunna tillgodogöra sig undervisningen i den undervisningsgrupp som eleven normalt hör till, får rektorn besluta att eleven ska ges mer undervisning i svenska eller svenska som andraspråk än övriga elever genom en omfördelning av undervisningstiden, en s.k. prioriterad timplan. En elev får ha en sådan prioriterad timplan i högst ett år (9 kap. 4 a § skolförordningen [2011:185]). Till skillnad från den särskilda stödåtgärden anpassad studiegång (3 kap. 12 § skollagen) får inte avvikelser från de ämnen och mål som gäller för utbildningen göras vid prioriterad timplan. Inte heller får avsteg göras från den garanterade undervisningstiden. En prioriterad timplan hindrar inte att en elev samtidigt får sin undervisning i förberedelseklass (prop. 2014/15:45, s. 39).

Efter fyra års skolgång här i landet räknas man inte längre vara nyanländ (3 kap. 12 a § första och andra stycket skollagen).

Behörighet till nationellt program i gymnasieskolan

Utbildning i gymnasieskolan består av nationella program som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program. Det finns även introduktionsprogram för elever som inte är behöriga till nationella program. Olika introduktionsprogram har olika syften och vissa syftar till att eleven ska

bli behörig till nationella program (15 kap. 7 § och 17 kap. 3 § skollagen). Regeringen föreslog nyligen i proposition 2017/18:183 En gymnasieutbildning för alla, vissa justeringar när det gäller vilka introduktionsprogram som ska finnas, vilka syften de ska ha samt förbättringar av struktur och kvalitet. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2017/18:UbU23, rskr. 2017/18:309).

Gymnasieskolan är öppen för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning, och som enligt huvudregeln påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden t.o.m. det första kalenderåret det år de fyller 20 år. Dessutom krävs för grundläggande behörighet till ett nationellt program att eleven har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik. För att uppnå behörighet till ett yrkesprogram krävs dessutom godkända betyg i ytterligare minst fem andra ämnen. För att uppnå behörighet till ett högskoleförberedande program krävs godkända betyg i ytterligare minst nio ämnen förutom de ämnen som krävs för grundläggande behörighet (15 kap. 5 § och 16 kap. 29–31 och 33 §§ skollagen).

Skolverkets arbete m.m.

Med anledning av de nya bestämmelserna i skollagen om nyanlända elever har Skolverket tagit fram nya allmänna råd om utbildning för nyanlända elever (SKOLFS 2016:2). De allmänna råden ger vägledning om hur hemkommuner, huvudmän, rektorer, lärare och övrig skolpersonal kan och bör arbeta med mottagandet av och den fortsatta utbildningen för nyanlända elever för att leva upp till författningarnas krav. Vidare har Skolverket tagit fram material som stöd till skolors kartläggning av nyanlända elevers kunskaper. Materialet är avsett att användas för elever i de obligatoriska skolformerna men kan även användas i gymnasieskolans språkintröduktion.

Myndigheten har ett pågående regeringsuppdrag att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för bl.a. nyanlända barn och elever. Uppdraget innebär att Skolverket ska genomföra systematiska insatser för att stärka huvudmännens förmåga att både på kort och lång sikt erbjuda nyanlända barn och elever en utbildning av hög och likvärdig kvalitet (U2018/00404/S).

Skolverket erbjuder inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen en utbildning om 7,5 högskolepoäng som riktar sig till studiehandledare i modersmål. Utbildningen har till syfte att utveckla studiehandledares kompetens i att erbjuda flerspråkiga och nyanlända elever studiehandledning av hög och likvärdig kvalitet.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16) angav regeringen att den pågående försöksverksamheten med ökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever (förordning 2013:69) skulle förlängas. Försöksverksamheten började gälla för utbildning fr.o.m. höstterminen 2013 och gäller nu t.o.m. höstterminen 2018.

Regeringen fattade den 9 maj 2018 beslut om en utredning om modersmål och studiehandledning på modersmål i grundskolan och motsvarande

skolformer. En särskild utredare ska bl.a. analysera och bedöma om och hur studier i ämnet modersmål respektive studiehandledning på modersmål förbättrar elevernas studieresultat, bl.a. elevernas behörighet till gymnasieskolans nationella program (dir. 2018:38).

Det ska införas ökade möjligheter till anpassning av nyanlända elevers utbildning (anpassad timplan)

Regeringens förslag

Rektorn ska få besluta att en nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan eller specialskolan, ska ges undervisning som avviker från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen genom en s.k. anpassad timplan, om

- rektorn efter att elevens kunskaper har bedömts eller senare, bedömer att eleven kommer att ha svårt att nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan inom ramen för skolplikten eller motsvarande rätt till utbildning
- eleven och elevens vårdnadshavare har samtyckt till den anpassade timplanen.

En anpassad timplan ska utformas så att

- eleven ges undervisning i sådana ämnen och minst det antal ämnen som krävs för att nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan
- ett av dessa ämnen är idrott och hälsa
- eleven ges minst den totala undervisningstid som återstår för övriga elever i den årskursen hos huvudmannen under den kvarvarande skoltiden.

Regeringens skäl för sitt förslag

Det bör finnas möjlighet att anpassa utbildningen efter nyanlända elevers behov och förutsättningar. Nyanlända elever är en heterogen grupp med olika kunskaper och erfarenheter. Enligt gällande bestämmelser ska dock alla elever oavsett skolbakgrund som huvudregel undervisas i 16 ämnen i grundskolan. Forskning visar att det ofta tar minst fem år att nå en tillräcklig nivå i språket för att tillgodogöra sig ämnesundervisning. Statistik visar också att det är svårt för nyanlända elever som börjar sin skolgång sent i grundskolan att hinna nå godkänt i de ämnen som krävs för att bli behörig till ett nationellt program. Därför finns det skäl för att ge en del av de elever som påbörjar skolgången i högstadiet utökad undervisning i ett mer begränsat antal ämnen. Syftet ska vara att förbättra elevens förutsättningar att nå behörighet till ett nationellt program på gymnasieskolan.

Den totala undervisningstiden för eleven ska motsvara den som andra elever i samma årskurs får. Eleven kommer att få mer undervisning i de utvalda ämnena än elever i samma årskurs som inte har en anpassad timplan. Det bör vara möjligt att begränsa undervisningen till minst åtta respektive tolv ämnen, enligt gällande krav på behörighet och beroende på vilket nationellt

program som är målet. För att eleven ska kunna nå så långt som möjligt, men minst uppnå behörighet till ett nationellt program, måste dock beslut om anpassad timplan innehålla undervisning i ett antal och urval av ämnen som är relevant för den eleven och som allra minst ger tillräckliga kunskaper för det tilltänkta nationella programmet.

En elev som får en anpassad timplan bör vidare alltid få undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, matematik, engelska och idrott och hälsa. Det bör vara rektorn som avgör vilka ämnen som i övrigt ska prioriteras. En anpassad timplan måste dock innehålla ett allsidigt urval av ämnen. Det är även viktigt att bedömningen av vilka ämnen som ska prioriteras så långt som möjligt görs utifrån läroplanens samtliga mål.

För att kunna bedöma om det finns anledning att besluta om anpassad timplan är det nödvändigt att den obligatoriska inledande bedömningen är gjord och att rektorn känner till vilka kunskaper eleven har i grundskolans ämnen. Till hjälp för bedömningen finns Skolverkets kartläggningmaterial. En elev ska bedömas individuellt utifrån sina egna förutsättningar, behov och mål.

Det är viktigt att eleven får nödvändig information och vägledning samt är delaktig i beslut om anpassad timplan. Nyanlända elever kan ha ett extra stort behov av studie- och yrkesvägledning. Regeringen framhåller i sammanhanget den pågående utredningen som har i uppdrag att föreslå åtgärder för att ge alla elever möjlighet att göra väl avvägda utbildnings- och yrkesval. Utredningen har i uppdrag att utreda hur studie- och yrkesvägledningen i skolväsendet möter nyanlända elevers behov och förutsättningar (dir. 2017:116). Uppdraget ska slutredovisas den 31 oktober 2018.

Ett beslut om anpassad timplan innebär ett ingrepp i elevens rättigheter, eftersom det görs avsteg från gällande krav på ämnen och timplan. Därför bör det krävas att såväl eleven som elevens vårdnadshavare eller gode man samtycker till åtgärden. I de fall en elev eller elevens vårdnadshavare inte samtycker till att eleven ska ha anpassad timplan anser regeringen att rektorn inte ska få fatta ett sådant beslut. Om rektorn i sådant fall bedömer att eleven behöver stödåtgärder bör i stället behov av särskilt stöd utredas och rektorn får överväga ett beslut om t.ex. anpassad studiegång.

Rätten till studiehandledning på modersmålet eller det starkaste skolspråket ska förstärkas

Regeringens förslag

En nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan, i grundsärskolan eller i specialskolan och vars kunskaper har bedömts, ska få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövligt. Studiehandledningen ska syfta till att ge eleven förutsättningar att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Studiehandledningen får ges på elevens starkaste skolspråk om det är ett annat än modersmålet.

Skälen för regeringens förslag

Studiehandledning på modersmålet är en stödinsats och kan ges som extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller som särskilt stöd. Skolinspektionen har dock under ett flertal år (2014, 2017) påpekat brister i huvudmännens hantering av studiehandledning på modersmålet. Granskningar visar att studiehandledning inte ges i tillräcklig omfattning och av tillräcklig kvalitet och att tiden för studiehandledning inte fördelas utifrån elevernas behov utan i stället utifrån tillgängliga resurser. Forskning visar att studiehandlingen på modersmålet minskar eller upphör vid övergången till ordinarie undervisning, trots att elever uttrycker ett ökat behov av studiehandledning. Mot den bakgrunden menar regeringen att det finns skäl att förstärka rätten till studiehandledning för gruppen nyanlända elever som kommer till Sverige i grundskolans senare årskurser. Regeringen bedömer att en stor majoritet av dessa elever behöver studiehandledning på modersmålet. Samma bedömning görs vad gäller nyanlända elever i grundsärskolan och specialskolan.

Om en elev ska få mer studiehandledning inom ramen för bestämmelserna om särskilt stöd krävs ett omfattande administrativt arbete för personalen. Skolinspektionen har vidare påpekat brister i huvudmännens hantering av studiehandledning på modersmålet. Rätten till studiehandledning för nyanlända elever i högstadiet bör därför inte hanteras inom ramen för regleringen för särskilt stöd. Förslaget innebär ingen förändring av nuvarande bestämmelser om studiehandledning på modersmålet i övrigt.

Syftet med studiehandledning på modersmålet till nyanlända är att ge eleverna möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det innebär att den studiehandledning som eleven ska få bör utgå från elevens stödbehov och lärarens planerade undervisning utifrån kursplanen och kunskapskraven i ämnet.

Flerspråkighet är inte ovanligt hos elevgruppen nyanlända elever. För att varje enskild elev ska få så bra förutsättningar som möjligt för att kunna nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i varje ämne bör studiehandledning kunna ges på elevens starkaste skolspråk om det är ett annat än modersmålet. Det finns i övrigt inga hinder för att skolor med utgångspunkt i elevens behov som ett stöd i form av extra anpassning väljer att erbjuda studiehandledning på svenska till elever som inte längre är nyanlända.

När det gäller bristen på studiehandledare uppmärksammar regeringen den utbildning som Skolverket erbjuder och som riktar sig till studiehandledare i modersmål. Likaså påminner regeringen om den möjlighet som nu finns för huvudmän att köpa fjärrundervisning i modersmål och studiehandledning på modersmålet från en annan huvudman. Regeringen anger vidare att det finns större möjligheter att rekrytera studiehandledare i dag eftersom det har anlänt fler nyanlända vuxna till Sverige.

Nyanlända elever som tas emot i högstadiet ska få en individuell studieplan

Regeringens förslag

För nyanlända elever som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet, i grundskolan eller i specialskolan och vars kunskaper har bedömts, ska en individuell studieplan upprättas senast inom två månader från mottagandet. Studieplanen ska vara långsiktig och beskriva hur eleven ska uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program utifrån elevens mål. Den ska innehålla uppgifter om utbildningens huvudsakliga innehåll och planerade stödåtgärder. Studieplanen ska revideras löpande utifrån nya bedömningar som görs av den nyanlända elevens ämneskunskaper.

Skälen för regeringens förslag

Inledande bedömningar av en nyanländ elevs kunskaper genomförs redan i dag men används enligt Skolinspektionen (2017) inte i tillräcklig utsträckning för att planera elevens fortsatta undervisning. Enligt de bestämmelser om bedömning av en elevs kunskaper som trädde i kraft den 1 januari 2016 ska resultatet av en sådan bedömning beaktas vid planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden.

Nyanlända elever som påbörjar sin skolgång i högstadiet har ett stort behov av en långsiktig planering för hur de ska uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Varje nyanländ elev som påbörjar sin skolgång i grundskolan och i specialskolan bör därför få en individuell studieplan i samband med den inledande bedömningen. Den inledande bedömningen ska göras senast inom två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet. Således bör även en individuell studieplan upprättas inom den tidsramen. Regeringen menar att huvudmännens möjlighet att utforma rätt insatser för nyanlända elever förbättras om den individuella studieplanen knyts direkt till den inledande bedömningen. Det är viktigt att den tid som eleven har på sig i skolformen tas till vara och att både eleven och skolan tidigt bestämmer hur tiden kan användas på bästa sätt. Regeringen bedömer dessutom att det är mer effektivt att samordna den inledande bedömningen och utformandet av en individuell studieplan än att driva de båda processerna skilda från varandra med olika tidsramar.

Den individuella studieplanen bör användas som ett verktyg för att göra en individuell planering av elevens utbildning inom grundskolan och specialskolan. Studieplanen bör även utgöra ett underlag för samverkan och fortsatt planering av elevens utbildning inom såväl grundskolan och specialskolan som gymnasieskolan. Dokumentet bör bidra till att elever får större kontinuitet vid övergångar. Vid övergången till en annan grundskola eller till gymnasieskolan är det viktigt att lämna tydlig information till den mottagande skolan om vilken ämnesundervisning eleven har fått och vilka stödinsatser eleven behöver. Därutöver är det givetvis viktigt att lämna

information om elevens kunskapsutveckling i form av betyg eller skriftliga omdömen.

Studieplanen bör vara långsiktig och beskriva hur eleven ska uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program utifrån elevens mål. Elevens mål med utbildningen bör vara styrande, och han eller hon bör vara delaktig i planeringen. Eftersom tiden i grundskolan inte alltid är tillräcklig för att en elev ska uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program kan en individuell studieplan i vissa fall också innehålla en planering för tänkbara vägar inom gymnasieskolans introduktionsprogram. Målet bör dock vara att uppnå behörighet till ett nationellt program. Med ordet långsiktig avses således att målet för planen kan uppnås inom skolformen eller därefter.

När det gäller planeringen av stödinsatser bör den individuella studieplanen framför allt ange planerade beslut som är att anse som åtgärder till stöd för nyanlända, såsom prioriterad timplan och placering i förberedelseklass samt de insatser som regeringen föreslår: anpassad timplan och studiehandledning på modersmålet för nyanlända. Eventuella beslut om särskilt stöd som t.ex. särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång kan ha stor betydelse för elevens förutsättningar att bli behörig till gymnasieskolans nationella program. För att undvika att dokumentera dubbelt (vid särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram alltid upprättas, 3 kap. 9 § skollagen) bör dock planeringen i den individuella studieplanen enbart beskriva vilken insats som eleven behöver för att uppnå sitt mål och för vilken tid. När det gäller stödinsatser som är att anse som extra anpassningar enligt 3 kap. 5 a § skollagen finns enligt nuvarande bestämmelser inget dokumentationskrav. Regeringen anser dock att det kan vara lämpligt att dokumentera sådana insatser i en individuell studieplan, t.ex. om det bedöms att eleven har ett fortsatt behov av stödinsatsen.

Regeringen menar att en individuell studieplan är viktigt dels ur elevens perspektiv för att ge ökade förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolan, dels ur ett huvudmannaperspektiv eftersom dokumentet även är ett stöd för huvudmännen i hur utbildningen för den enskilda eleven kan utformas i både grundskolan och i gymnasieskolan efter en överlämning. Skolverket bör ta fram stödmaterial för upprättande av individuella studieplaner för att underlätta lärares arbete och för att öka förutsättningarna för likvärdighet.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tidigare uppmärksammat frågan om att det finns ett antal yrkesgrupper som inte omfattas av bestämmelserna om legitimation och begärt att regeringen återkommer till riksdagen med en plan för hur fler yrkesgrupper kan innefattas i legitimationsreformen (bet. 2013/14:UbU6, punkten 2, rskr. 2013/14:27). Utskottet är positivt till att regeringen nu föreslår att man tar bort det nuvarande undantaget i skollagen för fritidspedagoger eller motsvarande att få bedriva undervisning i fritidshemmet utan legitimation eller behörighet.

Utskottet anser att det är viktigt för yrkets status och attraktivitet att det ställs krav på legitimation och behörighet för denna yrkesgrupp. Utskottet delar regeringens bedömning i propositionen att det ovan angivna tillkännagivandet får anses slutbehandlat i och med de föreslagna ändringarna, till den del de avser frågan om hur fritidspedagoger kan innefattas i legitimationsreformen.

När det gäller regeringens förslag om insatser för att fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan vill utskottet anföra följande. Eftersom de nyanlända eleverna är en heterogen grupp med olika kunskaper och erfarenheter är det viktigt att anpassa undervisningen efter dessa elevers behov och förutsättningar. De senaste årens nyanlända barn och elever har en annan skolbakgrund jämfört med tidigare, och fler elever börjar också i den svenska grundskolan i högre ålder. Detta tillsammans gör att det är svårt för en elev att hinna bli behörig till gymnasieskolans nationella program inom den tid eleven går i svensk grundskola. Utskottet är därför positivt till att regeringen föreslår flera insatser för att öka möjligheten för nyanlända elever att hinna få de kunskaper som är nödvändiga för att bli behörig. En anpassad timplan ger möjlighet till mer undervisning i vissa ämnen, en förstärkt rätt till studiehandledning på modersmålet eller det starkaste skolspråket ökar elevernas möjlighet att nå kunskapskraven och en individuell studieplan ökar huvudmännens möjlighet att utforma rätt insatser. Utskottet anser att de föreslagna åtgärderna sammantaget ger goda förutsättningar för att ytterligare anpassa undervisningen och mer långsiktigt planera skolgången för de aktuella eleverna. Därigenom ökar elevernas möjligheter att bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan.

Med hänvisning till det som anförs ovan tillstyrker utskottet därmed propositionen i berörda delar.

Utskottet övergår nu till att i nästa avsnitt behandla de motionsyrkanden som innehåller förslag om tillkännagivanden i frågor som anknyter till lagförslagen.

Undervisning för nyanlända elever

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om individuell studieplan, anpassad timplan och studiehandledning på modersmålet.

Jämför reservation 2 (SD).

Motionen

I motion 2017/18:4039 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) yrkande 1 framför motionärerna att tidsgränsen för att upprätta en studieplan ska kunna vara längre än två månader och hänvisar till att vissa skolor tar emot många nyanlända. I yrkande 2 menar motionärerna att en anpassad timplan bör få löpa under högst tre år, bl.a. med hänvisning till att högstadiet omfattar tre

år. I yrkande 3 anges att studiehandledning på modersmålet eller bästa skolspråket bara ska erbjudas i den mån det är möjligt. Motionärerna menar att det inte är rimligt med ett lagstadgat krav på denna typ av studiehandledning.

Propositionen

Varje nyanländ elev som påbörjar sin skolgång i grundskolan och i specialskolan bör få en individuell studieplan i samband med den inledande bedömningen av elevens kunskaper. Den inledande bedömningen av elevens kunskaper ska göras senast två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet, och regeringen menar att även den individuella studieplanen bör upprättas inom den tidsramen.

För att förbättra förutsättningarna för nyanlända elever som påbörjar sin skolgång sent i grundskolan att bli behöriga till ett nationellt program föreslås att en anpassad timplan ska vara möjlig. På så sätt ska elever kunna få utökad undervisning i ett mer begränsat antal ämnen och därigenom öka möjligheten att få godkänt i de ämnen som krävs för att bli behörig. Regeringen anser inte att det bör finnas någon gräns för hur länge en elev kan ges undervisning med anpassad timplan.

Regeringens förslag om förstärkning av rätten till studiehandledning på modersmålet eller det starkaste skolspråket syftar till att ge eleverna ökad möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Utskottets ställningstagande

I tidigare avsnitt i betänkandet har utskottet behandlat frågan om behov av långsiktig planering för de elever som påbörjar sin skolgång i högstadiet för hur de ska uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Utskottet anser att en individuell studieplan är en lämplig åtgärd för detta syfte och har därför tillstyrkt regeringens förslag om en sådan plan. Utskottet vill påpeka att resultatet av den inledande bedömningen av elevens kunskaper, som ska göras senast inom två månader från det att eleven har tagits emot i skolväsendet, ska beaktas vid planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden. För att på bästa sätt utnyttja den tid som finns till förfogande anser utskottet att det är lämpligast att den individuella studieplanen tas fram i samband med den inledande bedömningen. Utskottet anser därmed att också den individuella studieplanen bör tas fram inom två månader.

Utskottet har i tidigare avsnitt i betänkandet uttalat att det är positivt till förslaget om anpassad timplan. Med tanke på behovet av att anpassa utbildningen efter nyanlända elevers behov och förutsättningar anser inte utskottet att det finns anledning att begränsa möjligheten till anpassad timplan till en viss tid. Utskottet menar att de ramar för åtgärden som ställs upp i aktuella bestämmelser är fullt tillräckliga.

När det gäller frågan om studiehandledning anser utskottet att den studiehandledning som eleven ska få bör utgå från elevens stödbehov och lärarens planerade undervisning utifrån kursplanen och kunskapskraven i ämnen. Det är alltså elevens behov som ska styra i vilken omfattning handledning ges och hur den utformas. Enligt utskottet innebär detta att studiehandledningen inte kan begränsas till ett erbjudande i mån av möjlighet.

Därmed avstyrker utskottet motion 2017/18:4039 (SD) yrkandena 1–3.

Reservationer

1. Lagförslaget i fråga om förskolechef och befattningsutbildning, punkt 1 (SD, C, L, KD)

av Christer Nylander (L), Stefan Jakobsson (SD), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Robert Stenkvist (SD) och Annika Eclund (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser 2 kap. 9–12 §§, 4 kap. 4 §, 6 kap. 10 §, 8 kap. 9 § och rubriken närmast före 2 kap. 9 § respektive 2 kap. 11 §.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:4039 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) yrkande 4 och

2017/18:4077 av Christer Nylander och Annika Eclund (L, KD) samt avslår proposition 2017/18:194 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen ska avslå proposition 2017/18:194 Fler nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas, i den del som gäller införandet av bestämmelser om ändring av benämning av förskolechef samt befattningsutbildning för dessa chefer.

Vi utvecklar våra skäl närmare i våra respektive särskilda yttranden i detta betänkande.

2. Undervisning för nyanlända elever, punkt 3 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4039 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Vi menar att det är rimligt att en första bedömning av en nyanländ elevs kunskaper ska göras inom två månader. Tidsgränsen för att upprätta en individuell studieplan bör dock utsträckas ytterligare om en sådan plan ska kunna bli genomtänkt och adekvat, inte minst med tanke på att vissa skolor tar emot många nyanlända elever.

En anpassad timplan är nödvändig för många nyanlända. Vi menar dock att en sådan timplan som längst bör sträcka sig över tre år.

Studiehandledning på hemspråket eller det starkaste skolspråket kan i många fall vara både bra och nödvändigt. Vi vill att studiehandledning ska erbjudas i den mån det är möjligt för skolan.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförs ovan.

Särskilda yttranden

1. Lagförslaget i fråga om förskolechef och befattningsutbildning, punkt 1 (C, L, KD)

Christer Nylander (L), Ulrika Carlsson i Skövde (C) och Annika Eclund (KD) anför:

Vi anser att begreppet förskolechef är väl inarbetat och att det tydliggör uppdragets särart. Förskolans och skolans verksamheter regleras på olika sätt i skollagen och styrs av olika läroplaner. Att ändra benämningen på förskolechefer till rektorer riskerar att skapa otydlighet. Om samma titel används för två helt olika verksamheter, där den ena lyder under skolplikten och den andra är frivillig, finns det risk för att förskolechefens respektive rektorns ansvarsområde blandas samman. Detta gäller inte minst i fråga om skollagens krav på särskilt stöd. Det kan också konstateras att olika legitimationer ligger till grund för behörighet i de olika verksamheterna. Benämningen rektor är vidare förknippad med myndighetsutövning och det ansvar en rektor i skolan har att fatta beslut för enskilda elever.

Många av förskolorna drivs som mindre enheter, vilket också gör att de inte lämpar sig att ledas av personer som benämns rektor. Det gäller särskilt de förskolor som har en alternativ pedagogik och som drivs som en ekonomisk förening i t.ex. ett föräldrakooperativ.

Vi anser vidare att det finns starka argument för att bibehålla den nuvarande ordningen för befattning och befattningsutbildning. Förskola och skola är två helt olika verksamheter som lyder under olika lagstiftning och läroplaner. Respektive verksamhets omfattning skiljer sig åt liksom befogenheter för rektor respektive förskolechef. Det är därför inte rimligt att kräva att förskolechefer ska omfattas av samma befattningsutbildning och krav som rektorer.

Vi anser därmed att riksdagen ska avslå regeringens förslag om att den som leder det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska benämnas rektor och att han eller hon ska omfattas av krav på en obligatorisk befattningsutbildning som motsvarar dagens befattningsutbildning för rektorer.

2. Lagförslaget i fråga om förskolechef och befattningsutbildning, punkt 1 (SD)

Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD) anför:

Vi anser inte att regeringens förslag att ge förskolechefer titeln rektor är genomtänkt. Förslaget innebär framför allt lönemässiga konsekvenser som är problematiska. Regeringen verkar inte i sina kalkyler ha beaktat att en rektors lön bör överstiga t.ex. en förstelärares lön. Förslaget medför därför stora ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

Enligt vår mening överdriver regeringen också likheterna i rektorers och förskolechefers arbete. Vi menar att förskolechefer inte behöver samma eller lika lång utbildning som rektorer inom grund- och gymnasieskolan.

Vi anser därmed att riksdagen ska avslå regeringens förslag om att förskolechefer ska få titeln rektor.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:194 Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800).

Följdmotionerna

2017/18:4039 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tidsgränsen för att upprätta en studieplan ska kunna vara längre än två månader och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en anpassad timplan bör få löpa under högst tre år och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studiehandledning på modersmålet bara ska erbjudas i mån av möjlighet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen avslår förslaget om att förskolechefer ska få titeln rektor.

2017/18:4077 av Christer Nylander och Annika Eclund (L, KD):

Riksdagen avslår proposition 2017/18:194 i den del som gäller att den som leder det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska benämnas rektor och att han eller hon ska omfattas av krav på en obligatorisk befattningsutbildning som motsvarar dagens befattningsutbildning för rektorer.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹
dels att nuvarande 3 kap. 12 g § ska betecknas 3 kap. 12 j §,
dels att 2 kap. 9–12 och 17 §§, 3 kap. 1, 12 b och 12 d §§, 4 kap. 4 §,
6 kap. 10 §, 8 kap. 9 § och rubrikerna närmast före 2 kap. 9 och 11 §§ ska
ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 3 kap. 12 g § ska sättas närmast före 3 kap.
12 j §,

dels att det ska införas tre nya paragrafer 3 kap. 12 g–12 i §§, och
närmast före 3 kap. 12 g–12 i §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Rektor och förskolechef

Rektor

9 §

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. *Det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska ledas och samordnas av en förskolechef. Dessa ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.*

Det pedagogiska arbetet vid en *förskole- eller* skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. *Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.*

Rektorn *och förskolechefen* ska benämnas på detta sätt. *Dessa benämningar* ska förbehållas den som har en anställning som rektor *eller förskolechef.*

Rektorn ska benämnas på detta sätt. *Benämningen* ska förbehållas den som har en anställning som rektor.

En ställföreträdare får utses för en rektor *eller en förskolechef.*

En ställföreträdare får utses för en rektor.

10 §²

Rektorn *och förskolechefen* beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det

¹ Senaste lydelse av 3 kap. 12 g § 2018:000.

² Senaste lydelse 2014:458.

och behov. Rektorn *och förskolechefen* fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn *och förskolechefen* får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

Behörighetskrav för rektor *och förskolechef*

Behörighetskrav för rektor

11 §

Som rektor *eller förskolechef* får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt.

Som rektor får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt.

12 §

Varje huvudman ska se till att rektorerna går en särskild befattningsutbildning eller en utbildning som kan jämföras med denna. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att rektorn har tillträtt sin anställning och vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen.

Varje huvudman ska se till att rektorerna går en särskild befattningsutbildning eller en utbildning som kan jämföras med denna. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att rektorn har tillträtt sin anställning och vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen *eller, när det gäller rektorer för förskoleenheter, inom fem år efter tillträdesdagen.*

Skyldigheten för en huvudman enligt första stycket gäller inte i fråga om rektorer som

- tidigare gått befattningsutbildningen eller en äldre statlig rektorsutbildning,
- genom annan utbildning eller yrkeserfarenhet har förvärvat kunskaper som av en högskola som anordnar befattningsutbildning har jämföras med sådan utbildning, eller
- den 15 mars 2010 *är* verksamma som rektorer.

- den 15 mars 2010 *var* verksamma som rektorer *eller, när det gäller rektorer för förskoleenheter, den 1 juli 2019 är verksamma som sådana rektorer.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utbildning enligt första stycket.

17 §³

Lärare som inte uppfyller kraven i 13 § får trots det bedriva

1. annan undervisning på ett främmande språk än språkundervisning om de har

a) en utländsk lärarutbildning som motsvarar en svensk lärarexamen, och

b) kompetens att undervisa på det främmande språket,

b) kompetens att undervisa på det främmande språket, och

2. undervisning i fritidshem om de har en svensk eller utländsk högskoleutbildning som är avsedd för arbete som fritidspedagog eller motsvarande, och

3. undervisning i fristående skolor och fristående fritidshem med särskild pedagogisk inriktning.

2. undervisning i fristående skolor och fristående fritidshem med särskild pedagogisk inriktning.

Förskollärare som inte uppfyller kraven i 13 § får trots det bedriva undervisning i fristående förskolor med särskild pedagogisk inriktning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka språk som avses i första stycket 1 och vilka särskilda pedagogiska inriktningar som avses i första stycket 3 och andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka språk som avses i första stycket 1 och vilka särskilda pedagogiska inriktningar som avses i första stycket 2 och andra stycket.

Lydelse enligt prop. 2017/18:183

Föreslagen lydelse

3 kap.1 §⁴

I detta kapitel finns bestämmelser om

– tillämpningsområde (2 §),

– barnens och elevernas lärande och personliga utveckling (3 §),

– information om barnets och elevens utveckling (4 och 5 §§),

– stöd i form av extra anpassningar (5 a §),

– särskilt stöd (6–12 §§),

– mottagande och undervisning av nyanlända elever (12 a–12 f §§),

– överlämning av uppgifter vid övergång mellan och inom skolformer (12 g §), och

– allmänna bestämmelser om betyg (13–21 §§).

– mottagande och undervisning av nyanlända elever (12 a–12 i §§),

– överlämning av uppgifter vid övergång mellan och inom skolformer (12 j §), och

³ Senaste lydelse 2014:458.

⁴ Senaste lydelse 2018:000.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*12 b §⁵

Bestämmelserna i 12 c–12 f §§ gäller *endast* i grundskolan, grundskolan, specialskolan och sameskolan.

Bestämmelserna i 12 c–12 i §§ gäller, *om inte annat anges*, i grundskolan, grundskolan, specialskolan och sameskolan.

12 d §⁶

En bedömning enligt 12 c § ska göras skyndsamt. För en nyanländ elev och för en elev som avses i 12 c § andra stycket 2 ska bedömningen göras i sådan tid att beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp kan fattas enligt 12 e §. För en elev som avses i 12 c § andra stycket 1 ska bedömningen göras senast inom två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet i någon av de skolformer som anges i 12 b §.

Resultatet av en bedömning enligt 12 c § ska beaktas vid beslut enligt 12 e § samt vid planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden.

Resultatet av en bedömning enligt 12 c § ska beaktas vid beslut enligt 12 e och h §§, *upprättande av individuell studieplan enligt 12 g § och bedömning av behov av studiehandledning på modersmålet enligt 12 i §* samt vid övrig planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden.

Individuell studieplan

12 g §

För en nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan eller specialskolan och vars kunskaper har bedömts enligt 12 c §, ska en individuell studieplan upprättas senast inom två månader från mottagandet.

Studieplanen ska vara långsiktig och beskriva hur eleven ska uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program utifrån elevens mål. Den ska innehålla uppgifter om utbildningens huvudsakliga innehåll och planerade stödåtgärder.

⁵ Senaste lydelse 2015:246.

⁶ Senaste lydelse 2015:246.

Studieplanen ska revideras löpande utifrån de bedömningar som görs av elevens ämneskunskaper.

Anpassad timplan

12 h §

Rektorn får besluta att en ny-anländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan eller specialskolan, ska ges undervisning som avviker från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad timplan), om

1. rektorn efter att elevens kunskaper har bedömts enligt 12 c § eller senare, bedömer att eleven kommer att ha svårt att nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan inom ramen för skolplikten eller motsvarande rätt till utbildning enligt 7 kap. 2 §, och

2. eleven och elevens vårdnadshavare har samtyckt till den anpassade timplanen.

En anpassad timplan ska utformas så att

1. eleven ges undervisning i sådana ämnen och minst det antal ämnen som krävs för att nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan,

2. ett av de ämnen som avses i 1 är idrott och hälsa, och

3. eleven ges minst den totala undervisningstid som återstår för övriga elever i den årskursen hos huvudmannen under den kvarvarande skoltiden.

Studiehandledning på modersmålet

12 i §

En nyanländ elev, som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan och vars kunskaper har bedömts enligt 12 c §, ska få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövt. Studiehandledningen ska syfta till att ge eleven förutsättningar att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Studiehandledningen får ges på elevens starkaste skolspråk, om det är ett annat än modersmålet.

4 kap.

4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn *och förskolechefen* ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

6 kap.

10 §

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till *förskolechefen eller rektorn*. En *förskolechef eller rektor* som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas

vidta de åtgärder som skäligen kan för att förhindra kränkande behandling i framtiden. för att förhindra kränkande handling i framtiden.

Första stycket första och andra meningarna ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).

För verksamhet som avses i 25 kap. och för fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet gäller första och andra styckena för den personal som huvudmannen utser.

8 kap.

9 §

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver.

Om det genom uppgifter från förskolans personal, ett barn eller ett barns vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska *förskolechefen* se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna.

Om det genom uppgifter från förskolans personal, ett barn eller ett barns vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska *rektorn* se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2018 i fråga om 3 kap. 1, 12 b, 12 d och 12 g–12 j §§ och i övrigt den 1 juli 2019.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 33 § lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2017/18:182 Föreslagen lydelse
33 §⁷

I fråga om lärare eller förskollärare som saknar legitimation för att bedriva undervisning i skolväsendet och som har ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 tillämpas under tiden för anställningen 2 kap. 3 § första och andra styckena eller 2 a kap. 3 § andra stycket i 1985 års skollag i stället för 2 kap. 13, 17 och 18 §§ i den nya skollagen, dock längst till utgången av juni 2015 eller, när det gäller undervisning i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan eller särskild utbildning för vuxna, längst till utgången av juni 2021.

Lärare som saknar legitimation för att besluta om betyg enligt 3 kap. 16 § i den nya skollagen och som har ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 är under tiden för anställningen behöriga att besluta om betyg, dock längst till utgången av juni 2015 eller, när det gäller betyg i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan eller särskild utbildning för vuxna, längst till utgången av juni 2021.

Första stycket gäller inte lärare och förskollärare som avses i 2 kap. 17 § i den nya skollagen och som före den 1 juli 2011 har ingått avtal om anställning för att bedriva sådan undervisning som avses i samma paragraf. I fråga om en lärare som avses i 2 kap. 17 § första stycket 1 eller 2 i den nya skollagen gäller detta dock bara om han eller hon uppfyller de krav som anges där.

Första stycket gäller inte lärare och förskollärare som avses i 2 kap. 17 § i den nya skollagen och som före den 1 juli 2011 har ingått avtal om anställning för att bedriva sådan undervisning som avses i samma paragraf. I fråga om en lärare som avses i 2 kap. 17 § första stycket 1 i den nya skollagen gäller detta dock bara om han eller hon uppfyller de krav som anges där.

Andra stycket gäller inte lärare som har ingått avtal om anställning utan tidsbegränsning före den 1 juli 2011 för att bedriva sådan undervisning som avses i 2 kap. 20 § andra eller tredje stycket i den nya skollagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

⁷ Senaste lydelse 2018:000.